

ЈЕДАН СПИСАК ЛИЦА СУЂЕНИХ ОД СУДА ЧАСТИ 1945. ГОДИНЕ

Мр Срђан ЦВЕТКОВИЋ
Институт за савремену историју

Одлука о установљењу *Суда за суђење злочина и преступа против српске националне части* донета је на Великој антифашистичкој народноослободилачкој скупштини Србије 9–12. новембра 1944, на истом месту где и одлука о установљењу Државне комисије за суђење ратним злочинцима и сарадницима окупатора.¹ Овај суд су осмислили носилоци револуције као неку врсту лустрације, која је постојала у послератном периоду и у другим земљама (Француска, Немачка, Јапан...). Њој су била подложна лица „која су окаљала образ” током окупације али пак њихов грех није био толиких размера да би били процесуирани као ратни злочинци и сарадници окупатора. Као разлог наведено је да „када је српски народ пролазио кроз најтеже године своје историје... бранећи слободу српског народа и част српског имена... нашли су се међу њима капитуланти и изроди који су, било из личне или социјалне себичности, било из кукавичлука, на овај или онај начин сарађивали са окупатором, служили у његовом апарату или му чинили услуге разних облика” чиме су издали свој народ и „укаљали своје национално име и част.”²

Скупштина је одредила основне принципе на којим ће суд радити. Задатак је био дефинисан одредбама по којим се имало судити преступницима против српске националне части на територији целе Србије. Сва дела и облици понашања који се нису могли оквалитиковати као велеиздаја или

¹ Донете су и друге важне одлуке за организацију власти: подржани мандати на Другом заседању АВНОЈ-а, одобрен рад ГНОО Србије током Другог светског рата, конституисана Скупштина Србије и успостављена Комисија за испитивање злочина окупатора и њихових помагача.

² *Заседање Велике народноослободилачке скупштине Србије* (9–12. новембар 1944), Београд, 1945, стр. 121.

помагање окупатору у вршењу ратних злочина, а била су за моралну осуду, спадала су у надлежност овог суда. Одређена је и казнена политика: *губитак националне части, казна лаког или тешког присилног рада до 10 година и конфискација имовине*. Велика АСНОС именовала је 27 чланова суда из целе Србије, а остале законске одлуке и прописе требало је да прецизира Председништво АСНОС-а. Оно је то учинило на својој седници од 21. новембра 1944. одлуком у којој су детаљно разрађене одредбе о кривичним делима и казнама, устројству суда и поступку при суђењу.

Председника и секретара Суда за суђење злочина и преступа именовало је Председништво, док су судска већа била покретна и по правилу у одређене дане судила у седиштима окружних народноослободилачких одбора. Суд је судио и у одсутности окривљеног када му се постављао службени бранилац. Истрагу су иницирали Државна комисија за утврђивање злочина окупатора и његових помагача, органи ОЗН-е, војни судови, као и дојаве грађана и удружења. Доказни материјал оптужбе и одбране прикупљао је тужилац или његов заменик, а пресуде су изрицане „у име српског народа.”³

Злочином или преступом против српске части сматрана је свака политичка, пропагандна, културна, уметничка, привредна, правна, административна и друга сарадња са окупатором и домаћим издајницима; све радње које су оправдавале окупацију и осуђивале НОБ; непосредна или посредна достава неког лица; стављање предузећа у службу окупатору; обављање лифтерација за рачун окупатора; заступање окупатора пред судовима; служење у полицијском и чиновничком апарату важном за окупатора, свако одржавање пријатељских и присних односа са припадницима окупаторске војске и власти; кривица по положају одговорних лица из државне управе због „срамног пораза и капитулације Југославије 1941. године” итд.⁴ Казна губитка националне части могла је бити привремена или трајна, а казна присилног рада изрицана је до највише 10 година. Прва казна повлачила је искључивање из јавног живота, лишавање јавних функција, губитак грађанских права и свих других повластица. Имућније грађане је обично пратила делимична или потпуна конфискација имовине када се установило да је окривљени користио услове окупације за лично богаћење. Паралелно са овим убрзо су никли слични судови у свим важнијим јавним установама културног, научног и спортског живота. Част и морални интегритет доведени су у питање пре свега код носилаца и угледника старог режима као и материјално бољестојећих грађана. Судови су основани на Београдском универзитету, у Народном позоришту, Војном музеју и другде и радили су

³ М. Митровић, *Изгубљене илузије, Судови части после Другог светског рата*, Београд, 1997, стр. 74.

⁴ *Службени гласник Србије*, 10. март 1945.

по узору на онај који је установљен одлукама Председништва АСНОС-а. Судови у научним и културним институцијама судили су по својим правилницима, њихови чланови су бирани на скуповима ЈНОФ-а, доносили су одлуке које су верификовале више инстанце тј. министарства.

Ови судови, са широко и неодређено дефинисаном кривицом сарадње, били су погодна средство у рукама револуционарног субјекта у процесу развлашћивања класног непријатеља, као и за елиминацију политичких неистомишљеника ради потпуног успостављања партијског монопола и симбиозе партије и државе. Најчешћи облик колаборације за који су суђени и „обешчашћивани” власници капитала јесте оптужба за *привредну сарадњу са окупатором*. То је био погодан аргумент којим се пред овим, али и пред редовним и војним судовима, мером конфискације вршило подржављење имовине народних непријатеља. Процес кажњавања ратних злочина и колаборације у земљама народне демократије, па и у Југославији, био је неодвојив и тесно испреплетан са процесом етапне социјалистичке револуције у чију сврху је антифашизам функционализован.

Документ који смо пронашли у Архиву Србије – списак 177 лица против којих је током 1945. вођен поступак пред Судом за суђење злочина и престапа против српске националне части у Београду, као и анализа социјалне структуре осуђених, уз друге сада доступне документе и пресуде, може охрабрити тезу о „скривеним циљевима” оваквих судова у Србији.⁵

---

⁵ АС, Министарство финансија, Г-233, фасц. 714, Конфискација имовине народних непријатеља 1945–1946.

- АС, МФ-1235, ф 714 а
- 78121 / Савременост / Ауториз. егз.
- СПИСАК ЛИЦА ПРОТИВ КОЈИХ СЕ ВОДИ ПОСТУПАК КОД СУДА ЗА СУЂЕЊЕ
ЗЛОЧИНА И ПРЕ ТУПА ПРОТИВ СРПСКЕ НАЦИОНАЛНЕ
ЧАСТИ
1. Милековић Б. Милеко, прив. чин., Јакинчева бр. 7
  2. Миловановић Вудимир, трговац, Јована Ристића бр. 27
  3. Бакаловић Лазар, Сазонова бр. 92
  4. Бакаловић Љубица, домаћица, Сазонова бр. 92
  5. Момчиловић В. Владимир, трг., Војводе Степе бр. 47
  6. Момчиловић В. Сотир, предузимач, Мутапова бр. 24
  7. Момчиловић В. Вора, столар, Војводе Степе бр. 47
  8. Динић Р. Јован, предузимач, Крајинска бр. 22
  9. Момчиловић Јевта, б., Приштинска бр. 35
  10. Јанковић М. Александар, инж. Вајкашка бр. 1а
  11. Арамбашац П. Светозар, ипт
  12. " " Љубодрага ипт
  13. " " Бранко ипт
  14. " " Драгослав ипт
  15. Пајић С. Антоније, инж. Обилићев Венац бр. 28
  16. Лујица Ј. Стеван, инж. Сава Живановића бр. 12
  17. Матић Емил, инж.,
  18. Марчетић М. Милорад, проф., Бана Јелачића бр. 25
  19. Мандић В. Михајло, трг.,
  20. Лукишић Ј. Стаменко, трг.,
  21. Кежевић Т. Ваоа, инд.,
  22. Чужковић Ј. Јубомир,
  23. Јосифовић Станислав, инж. бив. комесар за грађевине, Хаџи Милентијева бр. 71
  24. Максимовић Тома, бив. комесар за избеглице, Краља Михајлова бр. 21
  25. Дракулић Јован, судија, Коча Капетана бр. 36
  26. Гручић Риста, нач. српске патријаршије
  27. Трупац Вура, шеф економско-финанског одељења Ком. за избеглице, Збирка и Методија бр. 2
  28. Лермак Јосиф, трг., Смедеревска Паланка
  29. Младеновић Милош, уредник "Новог времена"
  30. Бабић Атанасије, аутомеханичар, Таковска бр. 7
  31. Др. Јечменица Рада, трговац, Његинска Љубица бр. 7
  32. Скојић Станојко, настојник, Јована Ристића бр. 11
  33. Марковић Бранислав, ген. новач у пен. Ристићева бр. 11
  34. Филиповић Љубица, домаћица, Доситејева бр. 40
  35. Машаћ Сава, чин. Мин. фин. Албанска бр. 9
  36. Машаћ Мила, Албанска бр. 9
  37. Десимировић Бранко, електромехан. Војводе Глигора 113
  38. Шулић Переа, пиљарина, Краља Александар бр. 181
  39. Бреско Босилка, домаћица, Краља Александра бр. 181
  40. Марковић Дена, домаћица, Љубанска бр. 14
  41. Гајић Бранимир, брод. радник, Чехословачка бр. 20
  42. Драшковић Павле, бив. шеф Сток. цех. експозитуре у Младеновцу-Београд, Шафарикова бр. 6
  43. Павловић П. Надежда, бив. чин. Мар. призар., Поп Стојанова бр. 9
  44. Антонић Велимир, Дедина
  45. Благојевић Петар, Дедина
  46. Попривица Н. Одреп, жан. наредник, Јадранска бр. 3
  47. Комљеновић Д. Јуба, прив. чин., Равањска бр. 11
  48. Стојић К. Радомир, апотекар, Милоша Великог бр. 36
  49. Косић С. Станоје, агент крим. пол. Краља Милутина бр. 48
  50. Ладић П. Влајко, ковинар, Кумановска бр. 13

51. Вучић Јован, електричар, бив. агент Спец.пол., Бакопа Авакума, бр.12
 52. Видић А.Петар, п.поручник, Нова Улица бр.1013
 53. Протић А.Исидор, пол.саветник У.Г.В., Душанова бр.42
 54. Марковић А. Атанасије, грађ.инж.Милутина Војкића бр.3
 55. Митровић Драгица, домаћица, Вашингтонова бр.36
 56. Богдановић М.Светислав, мон.чин.у пенз., Приштина бр.29
 57. Томановић Јагош, жан.Бодник, Спаса Гарда бр.3
 58. Радомировић Петров Добросав, чин.Окр.уред, Француска бр.25
 59. Туцић В.Софија, домаћица, Жилендарска бр.8
 60. Продановић К.Владимир, бив.мајор, Хаџи Милендријева бр.45
 61. Милошевић Радмила, болничарка, бив.чин.Швијихева бр.91/III
 62. Поповић Светолик, подп.пом.агент У.Г.В., Кнегине Олге бр.19
 63. Ђорђевић Радомир, индустријалац, Војводе Богдана бр.31
 64. Јовановић Драган, трговац, Швијихева бр.90
 65. Милош Јовановић, крнар, Француска бр.13
 66. Атанасковић Јован, судски приправник, Кр.Милана бр.10
 67. Михаиловић Арника, домаћица, Јутице Богдана бр.2.2
 68. Врговић Росиљка, домаћица, Пазинска бр.4.
 69. Врговић Стеван, електромашински инж.Пазинска бр.4.
 70. Др.Пантовић Станоје, лекар, власник санаторијума "Пантовић" Проте Матеја бр.25
 71. Милош Јаснић, адв.приправник, Кр.Марије бр.31.
 72. Вујновић Ружа, домаћица, Вој.Глигора бр.102.
 73. Вујновић Милан, радник, Вој.Глигора бр.102.
 74. Јовановић Милан, столар, Кр.Зорке бр.86
 75. Мицковић Гаврило, бравар, Бистричка бр.21.
 76. Цветковић Христодор,
 77. Радовић Аца, чин.
 78. Мијаковић Д.Милутин, бив.средњи начелник, Нишка бр.9.
 79. Ђвондић-Лукић Аница, домаћица, Грочанска бр.30.
 80. Радованчевић Влајко, дрв.трговац, Крунска бр.2а.
 81. Милadin Ружић, дрв.трг., Косовска бр.12.
 82. Петровић Загорка, болничарка, Кр.Александра бр.83.
 83. Петровић Нада, чин.Кр.Александра бр.83.
 84. Петровић Милица, пенз.Кр.Александра бр.83.
 85. Љоврић Злата, болничарка С.Д.Болнице,
 86. Натум М.Ј.Лијана, Далматинска бр.Б. домаћица-
 87. Јојкић М.Милан, концесионар, Станоје Главаша бр.27.
 88. Јојкић Небесна, активни секретар Јотичеве канцеларије и јавна радница "Збора"
 89. Верица жена Милана Јојкића, Станоја Главаша бр.27.
 90. Лукић Сергије, бив.полицајац, Једренска бр.1.
 91. Васовић Будимир, бив.агент, Војводе Садунског бр.9.
 92. Стојановић Никола, службеник Мин.унутар.послова, Шумадијска 321.
 93. Милић М.Лорад, пол.агент, Тетовска бр.57
 94. Срећковић С.Душан, капетан С.Д.С., Суботичка бр.2.
 95. Антић Анта,
 96. Алексић Милутин, жанд.поднаредник, Генерала Арачића бр.17.
 97. Нешић С.Рајко, трг.заступник, Захумска бр.63.
 98. Терзић Д.Владимир, пол.агент, Босанска бр.52.
 99. Ђорђевић П.Димитрије, Сарајевска бр.41.
 100. Мандић Бура, пол.агент, Каћанска бр.9
 101. Светозар Поповић-Кика, банкар, Призренска бр.3./III.
 102. Хаџић Раденко, жанд.наредник, Гучевска бр.14.
 103. Лаковић Радомир, коњујаш, Стеве Поповића бр.2.
 104. Лачевић Радослав, инж.војно техн.чин. Битолска бр.27
 105. Анђелић Ђлако, пензионер, Франкопанова бр.34/I
 106. Болић Максим, пол.агент, Душанова бр.14.
 107. Богдановић Војин, агент, Дробњачка бр.225.
 108. Божиновић В.Бождар, агент, Кр.Па.вла. бр.180.
 109. Димитријевић Густа, бив.надзорник у Ђушиној ул. Невалска бр.3
 110. Зога Милош, кафетџија, Авалска бр.3. босанска бр.25

111. Марковић Миливоје, агент, Бисоког Стевана бр. 1.
 112. Николајевић Властимир, чин. Св. Саве бр. 34
 113. Пауновић Немања, начелник одељења, саветник IV групе, Марка Трифковића 34
 114. Недељковић Стеван, инспектор п. т. т. Кр. Наталије бр. 92.
 115. Зидлаковић Д. Мурко, типограф бив. М. дн. саобраћаја,
 116. Борђевић Миливоје, званичник XIV Кварт.
 117. Бадаћ Сава, служ. Фин. контроле,
 118. Марковић Миладин, трг. Катанићева бр. 21.
 119. Драгослав Ковачевић, бив. биро за купо-продају имања, Доенкарева бр. 32.
 120. Миловановић И. Боривоје, пензионер, Миклошићева 13
 121. Лехота Ђ. Стеван, бравар, Св. Николе 104
 122. Наумовић В. Паум, ст. медицине, Кн. Павла 125
 123. Рожић В. Драгомир, чин. "енџиног" савбеа, Кр. Александра 83 а
 124. Билбија В. Саво, трговац, Кр. Александра 83 а
 125. Димић Н. Велимир, члан Главне контроле, Рударчева 11
 126. Игњатовић Д. Јездимир, баферија, Јаворска 3
 127. Кентер Ј. Иво, гл. архивар Пов. ун. посл. ва Југославију, Мољерова 24
 128. Завић М. Радомир, проф. из Цроцке
 129. Мојић " " члан, трговац, Бисоког Стевана 2 а
 130. Татић П. Бранко, бив. чиновник, Богојевићева 9
 131. Рагрчица П. Петар, малинбравар, Маршале Пилсучког 38
 132. Скварц М. Ана, сестра нудима, Ст. Главаша 5
 133. Обрадовић Ј. Јелена, прив. чин. "Ст. Главаша 5
 134. Кудра М. Бранка, домаћица, Војводе Степе 40
 135. Грујићић Б. Данило, в. саветн. Мин. П. Т. Т., Вука Караџића 5
 136. Поповић М. Вера, суд. права, Зорина 64.
 137. Поповић Ј. Никола, директор Дирекције шума, Зорина 64
 138. Краговић П. Миомир, чин. Мутанова 17
 139. Мрвошевић В. Загорка, домаћица, Хаи Мустафина 49
 140. Мрвошевић Ј. Олга, чин. Хаи Мустафина 49
 141. Крстић Сретен, трг. еџанаска 19
 142. Бешевић В. Адосав, инд. Ускочка 5
 143. Живковић Б. Душан, индустријалац, Чевчинова 45
 144. Бешевић В. Ранисав, индустријалац, Ускочка 5
 145. Аџанић С. Радоје, задружни ревизор, Чумадијска 193
 146. Бренер Костић С. Анита, кројачица, Чубрина 3
 147. Кнежевић П. Петар, бив. директор Дирекције П. Т. Т., Косовска 34
 148. Живковић М. Златија, пензионерка, Београд
 149. Стефановић "Михајло", из Петровца на Млави, млинар
 150. " " Десанка, " " "
 151. Хаџимановић Шушица, " " "
 152. Стефановић Добродан, " " "
 153. Влајчић С. Тодор, индустријалац, Франше Д. Егерца 78
 154. " " Т. Вера, сарж. матурант, " " "
 155. " " Т. Софија, " " "
 156. " " Т. Александра, ученица, " " "
 157. Митић Т. Влада, трговац, Вукозарека 4
 158. " " В. Миливоје, " " "
 159. Стаменковић "Иодраг,
 160. Сибиновић "Љубинко, цвездиковац, Кн. Павла 123
 161. Вуковић "Михајло, упр. канц. чин., Јевремова 18
 162. Николић М. Миливоје, потпретседник Гл. С. С. С. Јована Ристића 5
 163. Оглаћ "Мирослав, мајор бив. Југославије, Витошка 39
 164. Драшковић-Панчев С. Миланка, домаћица
 165. Настасијевић Н. Светомир, композитор, Кн. Зорке 82
 166. Стојковић Д. Властимир, новинар, Једренска 9
 167. Радовиновић Драгољуб, Јорџанија, Балканска 36
 167. Буџић Вукашин, " " Кр. Александра 80
 168. Обрадовић "арјан, " " Скедеићева 25
 169. Тодоровић А. Бранко, власник фирме "Скопљанка" Кн. Павла 7
 170. Живојиновић "Браћин "ирјана, "аковска 9
 171. Васић Драгица, Мехмеда Соколовића 28

172. Кујић "етодије, закупцац "Москве"
173. Анђелковић Борђе, штампар, Космајска 28
174. Роглић М. Милан, фотограф, Витољска 7 а
175. Кантар М. Јага, дом-лица, Медаковића 10
176. Протић Ђ. др. Василије, опуномоћени Министар у пензији, Крунска 28
Банковић М. Богдан, биз. саветник. "председ. Владе, Престолонаследника Петра